

**Latvijas Bankas noteikumu projekta
"Krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas noteikumi" anotācija**

Nosaukums	Krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas noteikumi
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	Krājaizdevu sabiedrību likuma 27. panta otrā daļa
Mērķis un būtība	Latvijas Banka ir izstrādājusi jaunu noteikumu projektu "Krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas noteikumi" (turpmāk – noteikumu projekts), kas aizstās Latvijas Bankas 2024. gada 25. marta noteikumus Nr. 285 "Krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 285). 2025. gada 5. jūnija grozījumi Krājaizdevu sabiedrību likuma (turpmāk – Likums) 20. panta trīspadsmitajā daļā nosaka, ka Latvijas Banka izdod noteikumus par krājaizdevu sabiedrības (turpmāk – Sabiedrība) darbību regulējošo prasību rādītāju aprēķināšanu un kredītriska pārvaldīšanu. Līdz šim kredītriska pārvaldīšanas prasības bija iekļautas Noteikumu Nr. 285 VII nodaļā. Ņemot vērā izmaiņas deleģējumā attiecībā uz kredītriska pārvaldīšanu, šīs prasības no Noteikumu Nr. 285 VII nodaļas tiek pārceltas uz jaunu noteikumu projektu "Krājaizdevu sabiedrību kredītriska pārvaldīšanas noteikumi". Vienlaikus noteikumu projekts izstrādāts vienkāršošanas iniciatīvas ietvaros ar mērķi ieviest proporcionalitātes principu Sabiedrību uzraudzībā, pielāgojot prasības Sabiedrību darbības raksturam, apjomam un sarežģītībai. Pārmaiņas balstītas uz Latvijas Bankas līdzšinējo uzraudzības praksi, pārbaudēs novērotajām problēmām un tipiskākajiem trūkumiem. Noteikumu projektā saglabāta Noteikumu Nr. 285 struktūra un visi iekļaujamie iekšējās kontroles sistēmas elementi, izņemot kredītriska pārvaldīšanu. Salīdzinājumā ar Noteikumiem Nr. 285 noteikumu projekts paredz šādas pārmaiņas: 1) ieviesti divi jauni termini "nozīmīga sabiedrība" un "mazāk nozīmīga sabiedrība". Šā iedalījuma mērķis ir ieviest proporcionālāku pieeju Sabiedrību uzraudzībā, atvieglot vairākas prasības iekšējās kontroles sistēmas izveidē, kā arī samazināt administratīvo slogu mazākām Sabiedrībām, kuru bilances aktīvu vidējā vērtība nepārsniedz 1 miljonu <i>euro</i> četru gadu laikā pirms attiecīgā finanšu gada. Robežvērtība 1 miljons <i>euro</i> izvēlēta, jo tā uzskatāmi atspoguļo aktuālo situāciju Sabiedrību pārstāvētajā finanšu tirgus sektorā; 2) prasība stratēģijas izveidei noteikta tikai nozīmīgām Sabiedrībām, turklāt specifiskāk nosakot, kāda informācija jāiekļauj, aprakstot darbības plānotos mērķus. Papildus

	noteikts, ka būtisko risku pārvaldīšanai var tikt noteikti ne tikai riska līmeņi, bet arī ierobežojumi; 3) atvieglots administratīvais slogs mazāk nozīmīgām Sabiedrībām, nosakot, ka tās darbības plānošanas ietvaros izstrādā tikai darbības plānu katram gadam. Ņemot vērā Latvijas Bankas uzraudzības procesā novēroto un biežāk uzdotos jautājumus, noteikumu projektā precizēts, kādu informāciju vēlams iekļaut darbības plānā; 4) lai mazinātu administratīvo slogu visām Sabiedrībām, atcelta prasība ne retāk kā reizi gadā pārskatīt organizatorisko struktūru. Jaunajā redakcijā noteikts, ka Sabiedrība nodrošina organizatoriskās struktūras atbilstību tās darbības specifikai un atjaunināšanu būtisku izmaiņu gadījumā. Līdz ar to grozījumu regularitāti noteiks pati Sabiedrība; 5) atbilstoši Likuma 12. panta 2.¹ daļā noteiktajam Sabiedrībām, kuras sniedz kreditēšanas pakalpojumus Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minētajām personām (Sabiedrības biedri, kas ir komercsabiedrības (personālsabiedrības un kapitālsabiedrības) un kooperatīvās sabiedrības), no valdes locekļu vidus ir jāieceļ persona, kura ir atbildīga par kreditēšanas pakalpojumiem. Noteikumu projektā grozīts punkts par valdes un padomes sastāvu, nosakot, ka Sabiedrības vadības sastāvam ir jābūt piemērotam Sabiedrības lielumam, darbības un sniegto pakalpojumu specifikai un izvirzītajiem mērķiem; 6) grozīta prasība par pienākumu dalīšanas principa ievērošanu, nosakot, ka nozīmīgas Sabiedrības pienākumu dalīšanas principu ievēro kā iepriekš, savukārt mazāk nozīmīgas Sabiedrības to nodrošina iespēju robežās. Tādējādi mazāk nozīmīgām Sabiedrībām prasības tiek atvieglotas, ņemot vērā uzraudzības procesā un klātienēs pārbaudēs konstatētās situācijas un cilvēkresursu pieejamības ierobežojumus; 7) ar mērķi ieviest proporcionalitātes principu, kā arī mazināt administratīvo slogu, noteikts, ka visām Sabiedrībām neatkarīgi no to nozīmīguma kā būtiski riski identificējami šādi riski: kredītrisks, riski, kas rodas no riska darījumu koncentrācijas, likviditātes risks, operacionālais risks, kā arī darbības atbilstības risks, t. sk. noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risks un sankciju risks. Savukārt kā papildu riski noteikti: informācijas un komunikācijas tehnoloģiju risks, ar maksājumiem saistītais krāpšanas risks, pārējie Sabiedrības darbību ietekmējošie riski (piemēram, stratēģijas risks, reputācijas risks, procentu likmju risks, valsts risks, valūtas risks, ar ārpakalpojumu izmantošanu saistītais risks, ja Sabiedrība izmanto šādus pakalpojumus). Papildu risku novērtējuma prasība saglabāta nozīmīgām Sabiedrībām, savukārt mazāk nozīmīgām Sabiedrībām papildu risku novērtējums nav obligāts. Mazāk nozīmīgas Sabiedrības vadība, izvērtējot Sabiedrības darbības un sniegto
--	---

	pakalpojumu specifiku, var veikt visu vai atsevišķu papildu risku būtiskuma novērtējumu pēc nepieciešamības. Ņemot vērā minēto, nozīmīgām Sabiedrībām jāizstrādā politikas un procedūras Sabiedrības darbībai piemērošo papildu risku identificēšanai, t. sk. jānosaka kvalitatīvie un kvantitatīvie kritēriji to būtiskuma noteikšanai, kā arī jādokumentē risku novērtējuma rezultāti un secinājumi. Savukārt mazāk nozīmīgām Sabiedrībām šī prasība ir saistoša tikai gadījumos, kad Sabiedrības vadība izvēlas veikt papildu risku novērtējumu; 8) pārējie Sabiedrības darbību ietekmējošie riski papildināti ar valsts risku, kas pamatojams ar to, ka par Sabiedrības biedriem var kļūt personas, kuru rezidences vai reģistrācijas valsts nav Latvijas Republika; 9) visām Sabiedrībām neatkarīgi no to nozīmīguma tiek samazināts administratīvais slogs, atceļot prasību ne retāk kā reizi gadā pārskatīt politikas un procedūras. Noteikumu projektā paredzēts, ka Sabiedrība šo procesu veic regulāri, atbilstoši pārmaiņām tās darbībā un to ietekmējošos ārējos apstākļos. Sabiedrība pati var noteikt iekšējo normatīvo dokumentu (politiku, procedūru utt.) pārskatīšanas regularitāti, saglabājot to apstiprināšanas kārtību atbilstošā vadības līmenī (padome (biedru kopsapulce), valde); 10) ar mērķi samazināt administratīvo slogu visām Sabiedrībām atcelta prasība dokumentēt un uzturēt jaunu finanšu pakalpojumu ieviešanas politiku, ja Sabiedrība neplāno ieviest vai uzsākt jauna finanšu pakalpojuma sniegšanu vai ieviest būtiskas izmaiņas esošajos finanšu pakalpojumos. Sabiedrībām saglabāta prasība definēt, kas ir jauns finanšu pakalpojums vai būtiskas izmaiņas esošajos finanšu pakalpojumos. Līdz ar to izstrādāt un ieviest pilnu dokumentāciju un procesu jaunu pakalpojumu sniegšanas jomā būs nepieciešams tikai tad, ja Sabiedrība konstatēs, ka plānotās pārmaiņas atbilst tās pašas noteiktajām definīcijām un kritērijiem; 11) noteikumu projektā veiktas izmaiņas nodaļā par grāmatvedības organizāciju, nosakot, ka visus darījumus katru darba dienu apstrādā arī tās Sabiedrības, kuras sniedz kredītēšanas pakalpojumus Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minētajām personām. Prasība papildināta, ņemot vērā 2025. gada 5. jūnija grozījumus Likuma 23. panta otrajā daļā attiecībā uz neatkarīgām gada pārskata pārbaudēm, ko veic zvērināts revidents vai zvērinātu revidentu komercsabiedrība. Vienlaikus ar noteikumu projektu ir atcelta Noteikumos Nr. 285 šobrīd ietvertā prasība katras darba dienas beigās sagatavot bilanci; 12) Sabiedrības padomes (ja tāda izveidota) funkcijas papildinātas ar pienākumu apstiprināt darbības plānus un Sabiedrības stratēģiju (ja tādas izveide ir nepieciešama), t. sk. darbības mērķus un prioritātes. Sabiedrības stratēģija ir
--	--

	augstākā līmeņa dokuments, kas nosaka Sabiedrības ilgtermiņa darbības virzienus, mērķus, labas pārvaldības un risku pārvaldīšanas ietvaru. Padomes pienākums ir apstiprināt stratēģiskos virzienus un mērķus, kā arī uzraudzīt, kā Sabiedrības valde, vadot Sabiedrības ikdienas darbu, nodrošina stratēģijā noteiktā ieviešanu; 13) valdes funkcijas papildinātas ar pienākumu ne tikai nodrošināt Sabiedrības personāla atbilstošu kvalifikāciju un pieredzi, bet arī veicināt esošo zināšanu pilnveidi; 14) mainīta prasība par Sabiedrības darbībai piemītošo būtisko risku atbilstības novērtēšanu. Tā kā mazāk nozīmīgām Sabiedrībām vairs nebūs pienākuma atsevišķi izveidot stratēģiju, mainītā prasība nosaka, ka revīzijas funkcijas veicējam jāpārlicinās, vai Sabiedrības darbība būtisko risku pārvaldīšanā atbilst iekšējos dokumentos (stratēģijā, politikās, procedūrās utt.) definētajam; 15) noteikumi papildināti ar prasību novērtēt interešu konfliktu pārvaldības praksi revīzijas funkcijas ietvaros. Jaunā prasība ir pamatojama ar uzraudzības procesā veikto klātienes un neklātienes pārbaužu rezultātiem, kas izgaismoja vairākas Sabiedrības un situācijas, kurās interešu konflikts bija acīmredzams, taču tas netika pietiekami novērtēts, ņemts vērā un novērsts, kas mazina iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti un grauj korporatīvās vērtības.
Leģitīmais mērķis	Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība un sabiedrības labklājības nodrošināšana. Šo pamattiesību aizsardzību Latvijas Banka īsteno, nodrošinot finanšu tirgus uzraudzību, kurai ir vitāla nozīme finanšu sistēmas un ekonomiskajā attīstībā, iespējami pilnīgākajā veidā, lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos finanšu tirgum un Latvijas Bankai kā konkrēto finanšu tirgus dalībnieku uzraugam, kas nodrošina konkrēto finanšu tirgus dalībnieku tiesisku un sabiedrības interesēm atbilstošu darbību. Indivīdam kā finanšu tirgus sistēmas daļai ir būtiski apzināties un saņemt to aizsardzības līmeni, kuru tam nodrošina finanšu tirgus uzraugs jeb Latvijas Banka, un attiecīgi Latvijas Banka finanšu tirgus uzrauga lomā ir atbildīga par tādu pasākumu veikšanu, kas aizsargā indivīda pamattiesības. Respektīvi, indivīds ir tiesīgs paļauties uz finanšu sistēmas taisnīgu uzraudzību, pretējā gadījumā indivīdam zūd uzticība finanšu sistēmai un motivācija būt šīs sistēmas dalībniekam. Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem prasības un veicot šo prasību ievērošanas pārbaudes, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi.

	Noteikumu projekts nepieciešams, lai veicinātu vienotu un precīzu Sabiedrībām saistošo regulējošo prasību piemērošanu iekšējās kontroles sistēmas izveidošanas jomā.
Samērīgums	Nosakot vienotas prasības iekšējās kontroles sistēmas izveidošanai, tiek nodrošināta vienota finanšu tirgus dalībnieku izpratne un pieeja regulējošo prasību interpretācijai un piemērošanai, kas ir būtisks faktors, lai nodrošinātu finanšu tirgus stabilitāti. Līdz ar to atbilstošākais veids, kā noteikt finanšu tirgus dalībniekiem vienotas prasības iekšējās kontroles sistēmas izveidošanai, ir izdot tiem saistošus noteikumus. Citas alternatīvas jautājuma noregulēšanai un vienotu prasību noteikšanai nebūtu efektīvas un nenasniegtu izvirzīto mērķi, jo nenodrošinātu vienvērtīgu piemērošanu. Izraugoties piemērotāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai, Latvijas Banka izvērtēja, ka nebūtu atbilstoši izdot, piemēram, zemāka ranga normatīvos aktus, kuri nebūtu Sabiedrībām juridiski saistoši. Turklāt noteikumu projekta izstrādi pilnvarojošā norma skaidri norāda uz noteikumu izstrādi, kas ļauj Latvijas Bankai ne tikai efektīvāk īstenot no Latvijas Bankas likuma izrietošās tiesības un pienākumus finanšu tirgus dalībnieku uzraudzībā, bet arī veicinās Sabiedrību biedru interešu aizsardzību. Vienlaikus ar noteikumu projektu tiek noteiktas prasības, kuras Latvijas Banka uzraudzības ietvaros var kontrolēt un nepieciešamības gadījumā par konkrētu prasību pārkāpumu piemērot Sabiedrībai korektīvos pasākumus vai sankcijas. Respektīvi, normatīvais akts kopumā un tajā ietvertās tiesību normas atbilst samērīguma principam, jo, pirmkārt, ar noteikumu projekta ieviešanu tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība). Otrkārt, nepastāv tādi alternatīvi līdzekļi, kas sasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Treškārt, sabiedrības labums no normatīvā akta prasību piemērošanas ir lielāks par nelielu papildu slogu un resursu ieguldījumu, kas konkrētajiem finanšu tirgus dalībniekiem varētu rasties ar uzliktajiem pienākumiem, un tos atsver sagaidāmie ilgtermiņa ieguvumi stabilāka finanšu sektora veidā.
Spēkā stāšanās	Noteikumu projektā paredzēts, ka tas stāsies spēkā 2025. gada 1. oktobrī, lai nodrošinātu, ka tas stājas spēkā vienlaikus ar Latvijas Bankas noteikumu projektu "Krājaizdevu sabiedrību kredītriska pārvaldīšanas noteikumi".
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Normatīvā akta izdošana neietekmēs Latvijas Bankas budžeta ieņēmumus un izdevumus.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Ar noteikumu projektu mazāk nozīmīgām Sabiedrībām tiek atvieglots administratīvais slogs.
Saistītie dokumenti	Ar noteikumu projektu saistītie dokumenti: 1) Krājaizdevu sabiedrību likums;

	2) Kooperatīvo sabiedrību likums; 3) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums; 4) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums; 5) Noteikumi Nr. 285.
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projekts nav jāsaskaņo ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Noteikumu projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība". Vienlaikus par noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību tiks informēta Krājaizdevu Apvienība un Latvijas Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību savienība, kā arī ārpus tām esošie finanšu tirgus dalībnieki, kuriem būs saistoša noteikumu projektā ietverto prasību izpilde.
Saskaņošanas rezultāti	Informācija tiks aktualizēta pēc sabiedrības līdzdalības beigām.